

**ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА
ОБЩИНА ШАБЛА**

2024 – 2028 г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ШАБЛА № 215/ 27.12.2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I.ВЪВЕДЕНИЕ	3
II.ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА	3
III.АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ	4
1. Обща характеристика на община Шабла	4
2. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Шабла	8
3. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление в община Шабла	11
4. Влияние на селскостопанските отрасли върху състоянието на почвите в община Шабла	33
5. Земеделски практики на обработка на почвите, традиционни земеделски култури, начин на трайно ползване на земите	34
6. Политики по опазване на земите и почвите и ролята за предотвратяване и смекчаване процесите на деградация на почвите в община Шабла	35
7. Анализ на въздействието на стопанските отрасли върху почвите и нарушени земи и почви ...	43
8. Анализ на институционалния капацитет в сферата на опазване и устойчиво ползване на почвите	45
IV.ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО	46
V. SWOT АНАЛИЗ	50
VI.ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ	52
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	56
VIII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ	60
IX. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	62

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ДГС	Държавно-горско стопанство
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществени поръчки
ЗП Закон	за почвите
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
МДК	Максимално допустими концентрации
НСИ	Национален статистически институт
ПОУПВП	Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
ХВП	Хранително – вкусова промишленост

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2024 – 2028 г.) на община Шабла се разработва на основание чл. 26 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г.). Програмата е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на политиките за опазване на почвените ресурси на местно ниво, съобразно Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.). Програмата е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Шабла за периода 2021 – 2028 г., съгласно чл. 26 от ЗП.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (ПОУПВП) на община Шабла обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи. Програмата е в съответствие с целите и предвижданията на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната стратегическа цел, която се поставя в програмата е: **“Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите на територията на община Шабла“.**

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

- Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната безопасност с цел устойчиво управление на почвите;
- Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ

1. Обща характеристика на община Шабла

Община Шабла е разположена в Североизточна България, в Южна Добруджа и е една от съставните общини на област Добрич. Северната граница на общината е Република Румъния, на северозапад граничи с община Генерал Тошево, на юг и запад с община Каварна, а на изток с Черно море. Община Шабла е най-източната община в Република България, а нос Шабла най-източната точка на страната.

С обща площ от 329,639 кв. км., общината заема 6,97% от територията на областта и 2,23% от общата площ на Североизточен район (СИР, NUTS 2). Общината разполага с природен, икономически и човешки ресурс, благоприятен биоклиматичен потенциал, високопродуктивни обработваеми земеделски земи и мрежа от защитени територии.

Фигура 1 Географско местоположение на община Шабла

Климатични характеристики

Климатът в община Шабла е характерен за климатичния пояс на умерените ширини, т.е. територията попада в умерено – континенталната климатична област, но е под влияние и на Черноморско климатично влияние. То се формира под въздействието на два основни фактора – особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров, от една страна, и климатичното влияние на Черноморския басейн от друга. Както в преходно – континенталната област и тук се преплитат две климатични влияния – континентално – европейско от север и северозапад и средиземноморско - от юг. Под влияние на Черно море

тук се формира един по – различен климат, който не може да бъде отнесен нито към преходно – континенталния, нито към преходно – средиземноморския.

Характерни за по-голямата част на Добруджанското плато са сравнително ниските зимни температури, които са сред най-ниските за Черноморската подобласт. Все пак континенталността на климата личи от по – голямото годишно колебание на температурите. Умерено – континенталната област е характерна с не особено високи количества валежи през пролетта и есента и максимум през лятото, като летният максимум е през юни, а зимният минимум – през януари. Според климатичната подялба на България, границата на черноморското климатично влияние, с малки изключения, условно минава на 30 – 40 км. от брега на морето.

Средните годишни температури, които в значителна степен характеризират климата на района, са около средните температури за източната част на територията, което е под влияние на затоплящото действие на морето. Средните годишни максимални и минимални температури за община Шабла са 17°C и 7°C и са малко по-високи от тези във вътрешността на страната. Сравнително високата сума на радиационния баланс се приема като положителен климатичен елемент. Добруджанският район е равнинен и открит на север.

Природни ресурси Водни ресурси

Общината не е богата на повърхностни води. Специфична е хидрогеоложката характеристика. Повърхностно течащи води липсват. Характерна е изявата на суходолия и дълбоки карстови форми, отвеждащи повърхностните води към по-долните хоризонти. Специфични обекти са двете лиманни езера: Дуранкулашкото и Шабленското, както и някои по-малки и по-плитки езера: Езерецко, Блатнишко, Шабленската тузла. Дуранкулашкото езеро заема площ от 240 ха и е със средна дълбочина от около 4 м; Шабленското е с площ 224,6 ха и е с максимална дълбочина 8 – 9 м. Крайбрежията на езерата са обрасли с обилна блатна растителност. Всички езера са пресноводни, с минимално засоляване от 1 до 3 промила, резултат от периодичните нахлувания при щормове на морска вода.

Хидрографската мрежа е представена от няколко реки, в чиито корита се формира само кратковременен повърхностен отток – обикновено при обилни валежи или интензивно снеготопене и по същество те представляват суходолия.

Към Черно море се насочват и оттичат по естествен път както повърхностните, така и подземните води на една значителна водосборна област. От всички релефни прорязвания, най-голямо е дерето, преминаващо източно от Ваклино.

На територията на общината има два сондажни минерални водоизточника с обща минерализация 3-5 гр./а, с общ дебит около 200 л/сек., и едно езеро с лечебна кал със запаси около 230 хил. тона. Водата от минералните извори е подходяща за лечение на заболявания на

опорно-двигателния апарат, периферната нервна система и др. Тя се препоръчва и за инхалации на дихателните пътища при неспецифични заболявания.

Релеф и Полезни изкопаеми

Релефът на община Шабла е изцяло равнинен, като територията ѝ попада в най-източните части на Добруджанското плато с лек наклон на изток и североизток. На изток завършва със стръмни, на места отвесни склонове към брега на Черно море. Сравнително малката територия на общината не е богата на релефни форми. Средната надморска височина на общината е 48 м., а най-високата точка е 102 м.н.в. и се намира западно от село Горичане.

Дължината на морския бряг е около 40 км., а акумулативните брегове са с обща дължина 13,4 км. Редуват се клифови участъци с обширни плажни ивици. На юг от нос Шабла брегът е скалист и постепенно увеличава височината си. Изграден е от варовици, които са силно окарстени и напукани, на места са образувани пещери и интересни подводни скални образувания. Морските плажове обхващат 22% от всички плажове по Българското Черноморско крайбрежие. От север на юг се редуват обширни плажови ивици: Дуранкулашки (65 дка); Крапецки – север (91 дка); Крапецки – юг (Езерецки) (50 дка); Шабленски (112 дка). Плажовете са от ситен и зърнест пясък, образувачи на много места пясъчни дюни.

Релефът на общината създава предпоставки за развитие на селското стопанство, с възможност за максимална механизация на производствените процеси и предпоставки за благоприятно разположение на техническата инфраструктура.

Геоложка среда

Територията на Община Шабла е изградена от седименти с кватернерна и неогенска възраст. Кватернерът е представен от следните генетични типове: еолично-алувиални, еолични, езерно-блатни и морски образувания.

Към морските образувания спадат съвременните плажни пясъци. Най-широките плажни ивици се намират в района на къмпинг „Добруджа“ и къмпинг „Карвуна“, северно от Крапец.

Езерно-блатните отложения са представени основно от глини и пясъци. Срещат се в прибрежните части на Шабленското и Дуранкулашкото езеро.

В структурно-тектонското развитие на района най-важна роля играе Шабленско-Българевската грабенова зона, с която се свързва повишената сеизмична активност. Тя е сложно устроена по различните стратиграфски нива, с по-ясно изразен в дълбочина и затихващ по височина характер. Западната част на грабеновата зона е разположена на сушата, а източната - в акваторията на Черно море. Тя е изпълнена с дебели триаски седименти и отчасти пермски скали, без да е достигната подложката им, която вероятно е на дълбочина повече от

4000 м. Чрез разломи тя е разчленена на по-малки блокове. Структурно определящите разломи – Свети Николовски (Тюленски), Раковско-Горунски и Българевски, са със субмеридионално направление.

Полезни изкопаеми

Община Шабла не е богата на полезни изкопаеми. Установено е наличие на въглища и манганова руда. Добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции.

Тюленовското газонефтно находище се намира в най-североизточната част на България. Открито е на 31.05.1951 г. Прокарани са около 600 сондажа, като в момента работят 400, а редовно около 200. По-късно са открити и газови сондажи - в Българево, Крапец, Блатница. С химичния си състав тюленовският нефт се доближава до един естествен мазут. Тюленовското газонефтно находище се намира в изтощителен стадий на експлоатация (месечно се добиват 900 тона нефт).

Близко до границата е разположен Добруджанския въглищен басейн, в карбонските седименти на който са проучени и оценени значителни запаси от черни каменни въглища на дълбочина под 1200-1300 м.

„Шабленската тузла” е с площ на езерото около 240 дка и притежава запаси висококачествена лечебна кал от около 230 хил. тона. Калта се характеризира като утаечна лиманна кал, със силикатно-карбонатен кристален скелет и ниско съдържание на гипс. Тя е гъста, черна, пластична и мазна на пипане, със силна миризма на сероводород.

Териториални и поземлени ресурси

Най-голям относителен дял в територията на община Шабла заема земеделската земя – 287 759 дка (88% от всички територии). На второ място е територията, заемана от населени места – 17 979 (5%). Горските територии са 4% или 12 143 дка. Водните площи заемат 2% (7 579 дка) от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура са 1% или 3 509 дка.

Таблица 1: Баланс на територията на община Шабла (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За транспорт и инфраструктура
328666	287759	12143	17676	7579	3509

Източник: Национален статистически институт

Графика 1: Разпределение на площта на община Шабла по видове територии

Източник: Национален статистически институт

2. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Шабла

Почвите са един от основните ресурси в общината. Територията на общината е заета изцяло с черноземи. Разпространени са и трите подтипа:

1. Карбонатни черноземи;
2. Типични черноземи;
3. Излужени черноземи.

Карбонатните черноземи се срещат основно в северната част на общината и се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт, по механичен състав са средно до тежко пясъкливо-глинести, имат рохкав строеж, добър въздушен и топлинен режим. Почвената им реакция е слабо алкална. Те притежават добра водопрopusкливост и средна водозадържаща способност. Отличават се с добро плодородие. Главно мероприятие за получаване на високи добиви е подобряване на водния им режим.

Значително разпространение на територията на общината имат и типичните черноземи, отново в централната и северна част на общината. По своите морфологични, физични и химични свойства типичните черноземи са сходни с карбонатните черноземи, поради което са обединени в една агропроизводствена група.

Излужените черноземи са разпространени най-много в южната част на общината. Тези почви се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт. Механичният им състав е средно до тежко пясъкливо глинест.

Характерните особености на черноземите обезпечават добро естествено плодородие. Освен това за отбелязване е и благоприятното им съчетаване с климатичните особености на района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с

влага благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие.

Почвено-климатичните и релефни условия в община Шабла са благоприятни за развитието и продуктивните възможности на основните селскостопански култури в района и могат да се причислят към “добрите земи” със среден бонитет от 71 бала. Най-подходящи са за отглеждане на пшеница, царевица, слънчоглед и люцерна, където бонитетният бал се движи от 80 до 85 бала.

Черноземите спадат към почви със забележима повърхностна акумулация на наситена с бази органична материя, съобразно "Легендата на почвите" на FAO (1988, 1990). Образувани са върху лъос, лъосовидни седименти, глини, мергели и варовици при наличието на ливадностепна и горскостепна растителност. Тези материали съдържат от 45 % до 60 % глина, имат карбонати и умерена водопропускливост, което благоприятства образуването на черноземите. Благоприятните условия за тяхното развитие и формиране при наличието на разнотревно-житни треви, както и редуването на влажни и сухи периоди през годината подпомагат хумификацията, насищането на хумуса с калций и излужването на карбонатите. Карбонатите се натрупват на различна дълбочина в профила и варират от 0 до 20 %, във връзка с което черноземите се разделят на четири подтипа: типични, карбонатни, излужени, оподзолени. В зависимост от мощността на хумусния хоризонт или според хумусното съдържание черноземите се подразделят на следните видове: слабо мощни (с хумусен хоризонт до 40 cm), средно мощни (40-80 cm) и мощни (над 80 cm).

Фигура 1.1-2 Почвена карта на Република България

Източник: Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

Фигура 2 Почвени ресурс в България

Излужени черноземи

Този вид почви са най-широко разпространени. В равнинните части имат мощно развит хумусен хоризонт до 80 см., а на ерозираните терени – 30-35 см. Отличават се с благоприятни физически и хидрологични свойства. Механичният им състав е в широк диапазон от глинесто-песъчлив до тежко песъчливо-глинест. Агротехнологичните качества на излужените черноземи са много добри. Различават се слабоизлужени, излужени и силно излужени черноземи.

Слабоизлужените черноземни почви са песъчливо-глинести по механичен състав. Срещат се основно в северната част на общината. Мощността на хумусния пласт достига до 60 см. Създават изключително благоприятни условия за високопродуктивно земеделие поради наличието на много добри въздушни, водни и топлинни характеристики;

Излужените черноземи са тежко песъчливо глинести с мощен хумусен пласт достигащ до 70 см. Срещат се в териториите между слабоизлужените и силноизлужени черноземи;

Силноизлужените черноземи са средно хумусни, леко глинести с мощност на

хумусния хоризонт до 80 cm. Характеризират се с по-ниска продуктивност от другите, поради лошите си физически качества и необходимостта от по-дълбочинна обработка;

Типични черноземи

Срещат се по-рядко, на територията на община Шабла са обикновено на петна. Намират се обикновено в комплекс с карбонатните черноземи и са с аналогични на тях качества. Отличават се от тях с по-тежкия си механичен състав, с добрата си водозадържаща способност и по-високото хумусно съдържание.

Карбонатни

Това са най-слабо разпространения подтип черноземни почви на територията на общината, обикновено съпътстващи типичните черноземи. В повечето случаи тези почви са ерозирани, което обуславя наличието на средно-мощен хумусен хоризонт. Хумусният хоризонт е с рехав строеж, добър термичен и аероционен режим. Реакцията на повърхностния хоризонт е слабо алкална. Отличават се с висока въздухопропускливост, но с недобра водозадържаща способност, поради което бързо изсъхват, без да се спичат. Тези им свойства им предопределят благоприятни агротехнически качества.

Карбонатните и типичните черноземи на територията на община Шабла не притежават съществени особености, които да ги отличават от същите почви, разпространени в другите райони на Добруджа. Все пак се наблюдава макар и слабо отежняване на почвообразуващата скала. Почвите имат също тежко пясъчливо-глинест механичен състав, но количеството на физичната глина е с 3-4% по-високо. Във връзка с това и с особеностите на климата, тези почви имат по-добър воден и хранителен режим. Върху последния твърде много влияе и големия запас на органично вещество (в повърхностния хоризонт съдържа от 3 до 5% хумус). При тях почти няма процеси на "изхабяване", което е характерно за същите почви от Ломско-Свищовския район. Пригодността на карбонатните и типичните черноземи за селскостопанско производство се определя не само от свойствата им, но в значителна степен и от климатичните условия на провинцията. Благоприятният хранителен режим и високата атмосферна влажност правят възможно отглеждането на редица култури, взискателни към тези условия. Те са особено подходящи за тревно-фуражни (люцерна, грах, фий, еспарзета) и зърнено-хлебни и фуражни култури (царевица, пшеница, ечемик). Добивите от пшеница са едни от най-високите в страната и същевременно стабилни по години.

3. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление в община Шабла

Почвата е ограничен, незаменим и практически невъзобновим природен ресурс. Тя изпълнява редица функции, които играят важна роля за поддържане на равновесието в природата и съществуването на човешкото общество.

В зависимост от факторите на почвообразуване – биотични и абиотични, се формира почвена покривка с различна мощност на почвения профил и хумусния хоризонт, с различен механичен състав, почвена реакция, структура, различно съдържание и запасеност с органично вещество и хранителни елементи, различни водни, въздушни и топлинни режими.

Деграцията на почвата включва протичането на редица процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от нейните функции. Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите и включват: ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища.

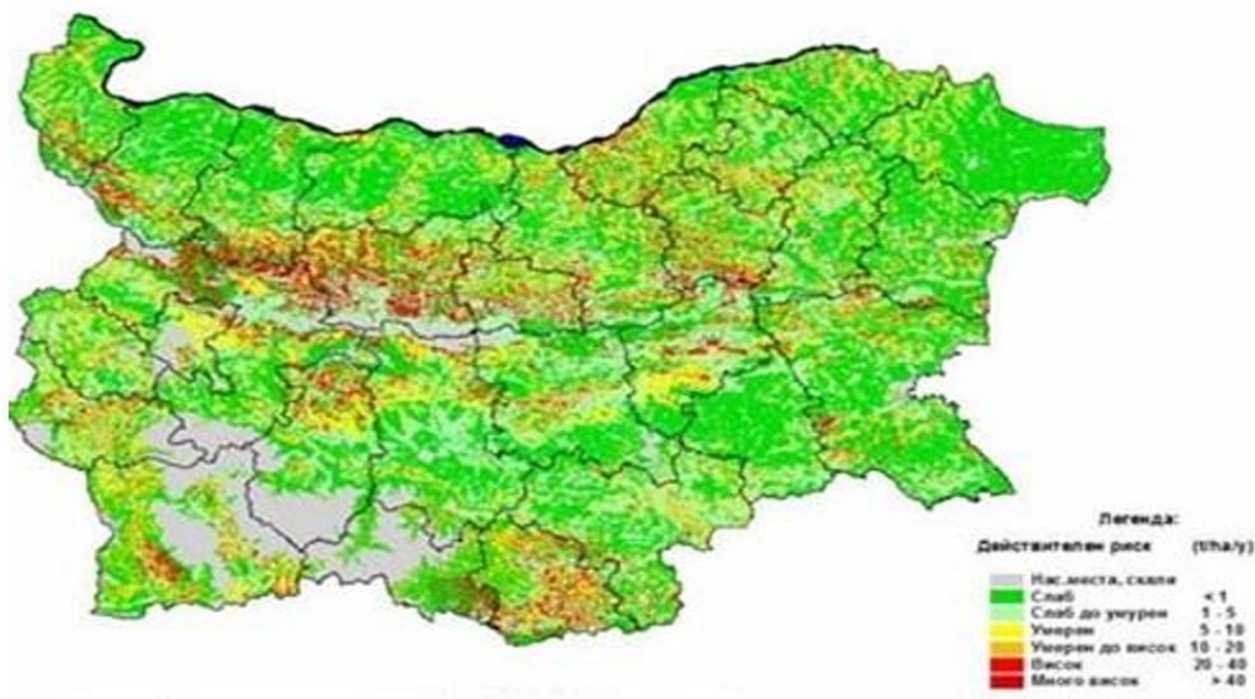
3.1. Ерозия на почвата

Като най-сериозна заплаха за деграцията на почвите в България се определя ерозията, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията на отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения.

Ерозията влияе съществено върху екологичните и икономически функции на почвата. Негативното въздействие се дължи на намалената мощност на хумусния хоризонт и дълбочина на коренообитаемия слой, пониженото съдържание на органично вещество, количество на хранителните елементи и запаси на почвена влага, деграцията на почвената структура, образуване на почвена кора; загуба на биоразнообразие; замърсяване на водните течения, поява на еутрофикация, акумулация на наноси в по-долу лежащите територии по склоновете.

Водоплощна ерозия

Водоплощната ерозия причинява най-големи щети на почвата у нас, тъй като е тясно свързана с наклона на терена. При наклон по-голям от 1° се наблюдава поява на ерозионни процеси. Този фактор е в тясна връзка с валежите и тяхната интензивност и води до деградивното механично въздействие на водата върху почвата, много от обработваемите земи се лишават от повърхностния слой почва, образуват се бразди, ровини, оврази, което ги прави негодни за селскостопанска експлоатация. Над 65 % от почвите в България проявяват средна до много силна податливост на ерозия (Фигура №3)

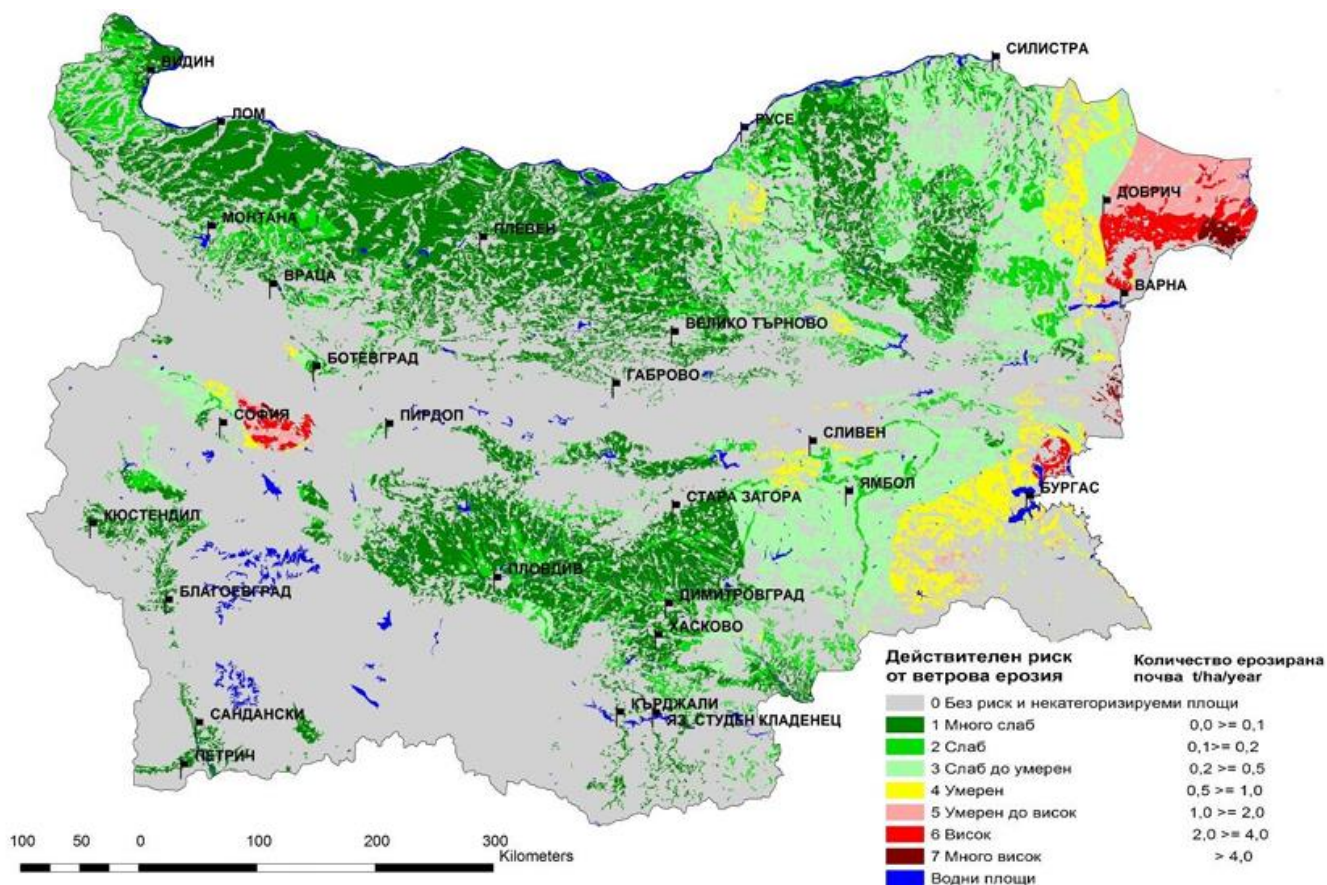
Фигура 3. Площи, заети от водоплощна ерозия в България

Ерозирали терени в общината се наблюдават предимно в наклони и обезлесени райони, като скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Видът на почвообработките и начина на трайно ползване на земите са основните фактори, определящи на процеса на водоплощна ерозия, ако се изключат природните и климатични фактори.

Незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти по-интензивни ерозионни процеси в сравнение с почви под горска покривка. Широколистните насаждения в горския фонд, със своите водозадържащи функции имат изключителна роля за предотвратяване на ерозионните процеси.

Ветрова ерозия

За развитието на този процес основна роля има вятъра и неговата скорост. За разлика от водоплощната ерозия, която е в тясна връзка с водата и наклона на терена, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини и места със засушливи територии. На такива благоприятни места вятъра проявява своята сила, посока и скорост. Вятъра по важност е на първо място като предпоставка за развитие на дефлационни процеси, след него се подреждат валежите, относителната влажност и температурата на въздуха. Площите в България, засегнати от ветрова ерозия са представени на следващата фигура.

Фигура 4. Площи в България, заети от ветрова ерозия

Територията на общината е в списъка на застрашените от ерозия земи. Ерозията на почвата оказва влияние върху почвените ресурси и силно въздействие върху обработваемата земя. В България почвено-климатичните и стопански условия способстват за интензивното проявление на водна, ветрова и иригационна (напоителна) ерозия. Около 65% от стопанисваните земи са с различна степен на риск от водна ерозия, а 24% са потенциално застрашени от ветрова такава. Почвите в района на Шабла са изложени на водна и ветрова ерозия. Според действителните прояви на ветрова ерозия в страната са определени три района на разпространение, като община Шабла попада основно във втори район, характеризиращ се със силна проява на ветрова ерозия, като прашни бури със скорост над 14 м/сек се повтарят през 3-5 години с продължителност общо под 6 дни за периода на проява. Най-северната част на общината попада в първи район, отличаващ се с много силна проява на ветрова ерозия, като прашни бури със скорост над 14 м/сек се повтарят също през 3-5 години с продължителност общо 6-12 дни за периода на проява. Почвите от района на община Шабла са със слаба до умерена податливост към водна ерозия. По степен на податливост към дефлация почвите почти във всички землища на общината се характеризират със средна податливост, като в някои от землищата на селата в най-северната част почвите са с много ниска податливост.

3.2. Вкисляване на почвата

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване, съобразно конкретните условия на засегнатите площи. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия, целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са силно ограничени.

3.3. Засоляване на почвата

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал.

Предвид, че този деградационен процес се наблюдава на ограничени територии с близки минерализирани подземни води или е вторично проявен при неправилно торене и напояване, той не представлява значим проблем за почвите.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Шабла се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики и на практика не се наблюдават засоленни площи.

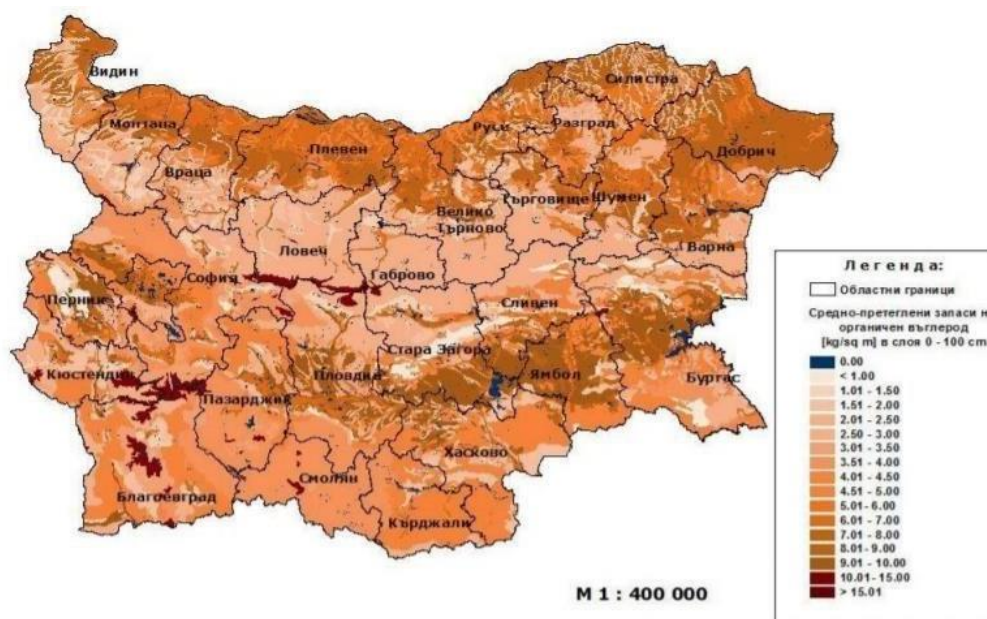
3.4. Уплътняване на почвата

Негативното въздействие на уплътняването се изразява в понижена аерация на почвата, свързана с нарушаване на водно-въздушния и топлинния ѝ баланс, намаляване на водопропускливостта и понижаване на почвеното плодородие. Уплътняването на почвата води и до намаляване потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензивността на водно-ерозионните процеси и рискът от наводнения. В страната няма мониторингови данни по отношение уплътняването на почвите. Според експертни оценки се приема, че около 506 000 ha (4.5 %) от почвите в страната са засегнати от този деградационен процес. В община Шабла няма информация за площи, механично уплътнени, а като цяло в България не съществува тенденция за увеличаване на площите с уплътнени почви.

3.5. Намаляване на почвеното органично вещество

Почвите играят важна роля в кръговрата на въглерода на земята, тъй като съдържат голяма част от запасите на въглерод. Това е важно не само за глобалния баланс на въглерода, но също така и за настоящия и бъдещ продуктивен потенциал. Почвите от селскостопанския фонд силно се различават по концентрация на въглерод и свързаните с това свойства.

На фигура № 5 е представена карта на запасеността на почвите с органично вещество в kg/m^2 за слоя 0 – 100 cm. Съгласно представената по-долу карта, най-висока е запасеността при тип Черноземи, разпространени за територията на Варненска област и вариращи в границите от 7.01 – 8.00 до 9 - 10 kg/m^2 за слоя 0 – 100 cm.

Фигура 5. Карта на запасеността на почвата с органично вещество

3.6. Замърсяване на почвата

Замърсяване с тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

Замърсяване с радиоактивни елементи

Замърсяването на почвите с радионуклиди е свързано главно с прилагания в миналото *in situ* метод за екстракция на уран чрез сондажи и използване на сярна киселина като разтворители.

Почвите, замърсени с радионуклиди, са концентрирани около площадките за добив на уран (понастоящем закрити). След прекратяването на уранодобива и уранопреработката във всички обекти са изпълнени редица дейности по биологична рекултивация. На територията на общината не са установени почви, които да са замърсени с радиоактивни елементи.

Замърсяване с органични замърсители

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци. Едни от основните устойчиви органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век. След прекратяване на дейността на ТКЗС и АПК след 1990 г., в България възниква въпросът за съхраняване и обезвреждане на останалите количества неизползвани препарати за растителна защита (ПРЗ).

Контролът за състоянието на складовете и Б-Б кубовете за съхранение на залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита през 2023 г. се извършва на база разпореждане на областния управител на гр. Добрич за участие в комисии със заинтересуваните ведомства, включените в плана на екоинспекцията проверки на складове и ББ, както и по разпореждане от МОСВ-София. (Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2023 година, РИОСВ- Варна)

Замърсяване с отпадъци

Нерегламентираното депониране на отпадъци създава предпоставки за образуване на огнища на зарази и увреждане здравето на населението. На тези терени се изхвърлят битови, строителни и селскостопански отпадъци като е характерно лавинообразното увеличаване на количеството отпадък дори и при спонтанно възникнали нерегламентирани сметища. На територията на общината има едно регламентирано депо за отпадъци в гр. Шабла, което е рекултивирано. Други регламентирани депа за отпадъци на територията на общината не съществуват, налични са нерегламентирани замърсявания с различни видове отпадъци, които следва да се почистват. При необходимост от рекултивация на подобни терени следва да се спазват изискванията на Наредба № 26 във връзка с чл.11 от ЗЗОЗ.

През последните години са предприети мерки за почистване на всички нерегламентирани сметища на територията на община Шабла.

Регулярно се извършват проверки от Община Шабла съвместно с РИОСВ-Варна. Служители от общинска администрация периодично извършват контролни проверки на потенциално застрашени места и бивши почистени нерегламентирани сметища.

За оценяване на въздействието върху почвите на източници на замърсяване съгласно мониторинга на почвите по НАСМОС е извършен мониторинг на почви I-во и II-ро ниво. Взети са 54 почвени проби от 9 пункта за изследване на тежки метали. Данните от анализа показват, че съдържанието на метали и металоиди в почвите е под максимално допустимите и интервенционни концентрации за земеделски земи, определени в Наредба № 3 от 2008 г.

През последните години се наблюдава тенденция за намаляване на замърсяването на земите и почвите поради факта, че се осъществява поетапно закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци, както и ликвидиране на незаконните сметища.

Развитието на устойчиво високотехнологично земеделие, предполагащо оптимално използване на средства за растителна защита и торове, както и оптимизирането на технологичните процеси при обработката на почвата, водят до намаляване на вредните въздействия върху почвите и опазването им от деградационни и ерозионни процеси.

На територията на община Шабла не са установени земеделски земи, които да са трайно увредени, замърсени и негодни за селскостопански нужди – няма наднормено съдържание на вредни вещества в почвата; няма замърсяване на почвата с устойчиви органични замърсители; не е налична вредна киселинност.

3.7. Запечатване на почвите

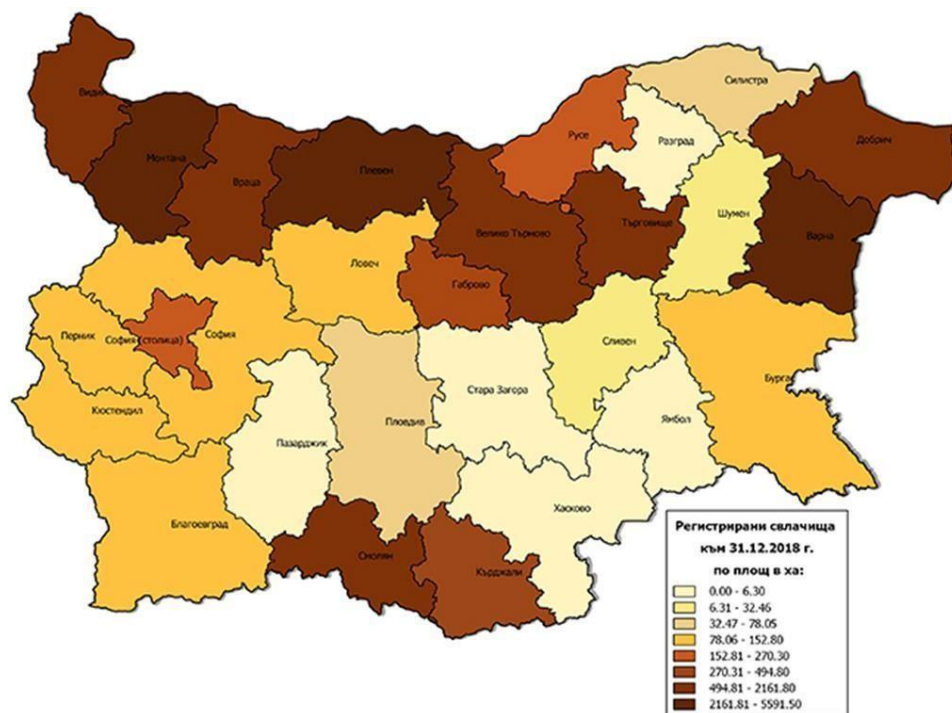
„Запечатването на почвите“ представлява трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал, поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура. При урбанизацията на териториите неминуемо почвите под изградените сгради и съоръжения остават запечатани. „Запечатани“ са почвите и под изградената транспортна инфраструктура. „Запечатаните“ почви са безвъзвратно загубени за земеделско ползване.

3.8. Свлачища

Свлачищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свлачищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свлачищните процеси въздействие може

да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свлачищните процеси, като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи.

На следващата карта е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свлачищни процеси. (фигура №6).

Източник: ИАОС

Фигура 6. Регистрирани свлачища на територията на България към 2018 г.

Според справка на Община Шабла, на територията на общината са регистрирани три свлачища, като и трите са потенциални и са стабилизирани. Общата площ на засегнатите от свлачища терени е 7000 хил. куб. м.

Свлачищни процеси в община Шабла се наблюдават като микросвлачания по клифа при къмпинг „Добруджа”, североизточно от естакадата при нос Шабла до Фара-Шабла и къмпинг „Космос“. Общата дължина на засегнатите от ерозия и абразия участъци от морския бряг е около 7000 м.

Природните условия – геоложки и тектонски строеж, хидрогеоложки условия, морска абразия и земетресения, са в основата за развитието на свлачищните процеси. Влияние оказват и антропогенните процеси. Свлачищата са в пряка зависимост от друг геодинамичен процес – морската абразия, активността на единия процес предопределя развитието на другия. “ТЕОЗАЩИТА” – Е О О Д – Варна извършва превантивни дейности, свързани с регистриране и мониторинг на свлачищните райони на територията на Република България,

на районите с ерозионни процеси по Дунавското крайбрежие и на районите с абразионните процеси по Черноморското крайбрежие за областите: Добрич, Шумен, Варна, Бургас, Сливен и Ямбол. Видно от докладите, издадени до момента, можем да обобщим следната информация.

3.8.1. Свладица к-г „Космос“ - DOB 29.24102-01

На свладището е извършен инженерно-геоложки оглед на 03.06.2021 г. Брегът, предмет на огледа, е с дължина около 440 м, вписан в регистъра на свладищата с рег. № DOB 29.24102-01 – *приложение 1*. Защитен е изцяло от брегоукрепителни съоръжения, състоящи се от монолитни подпорни стени, дамба от скални блокове с тегло 15-100 кг., буна с дължина около 60 м и рибарски хелинг - *сн.1 и 2*. Дамбата е с каменно-насипна защита от скални блокове с тегло 100-500 кг. Пред защитата в централната и част е образуван пясъчен плаж с ширина около 4-6 м - *сн.4*.

На север от буната плажът е от пясък и натрошени мидени черупки. Преди изграждането на буната ширината му е променлива от 3 до 6 м. Към момента на огледа плажът започва почти от върха на буната, където е с ширина около 60 м. На североизток, след около 220 м плавно достига ширина до 3-6 м – *сн.3*.

сн.1

сн.2

сн.3

Над подпорната стена склонът е преоткосиран с наклон 1:0.5. Теренът в пределите на къмпинга е равнинен, като от югозапад на североизток котите в близост до ръба на откоса се задигат от 5-6 до 14-15.

В геолого-литоложко отношение бреговият склон и терена на запад са изградени от еолични образувания - жълт и кафяв глинест льос /eQp²⁻³/.

При огледа на 03.06.2021 г. са направени следните констатации:

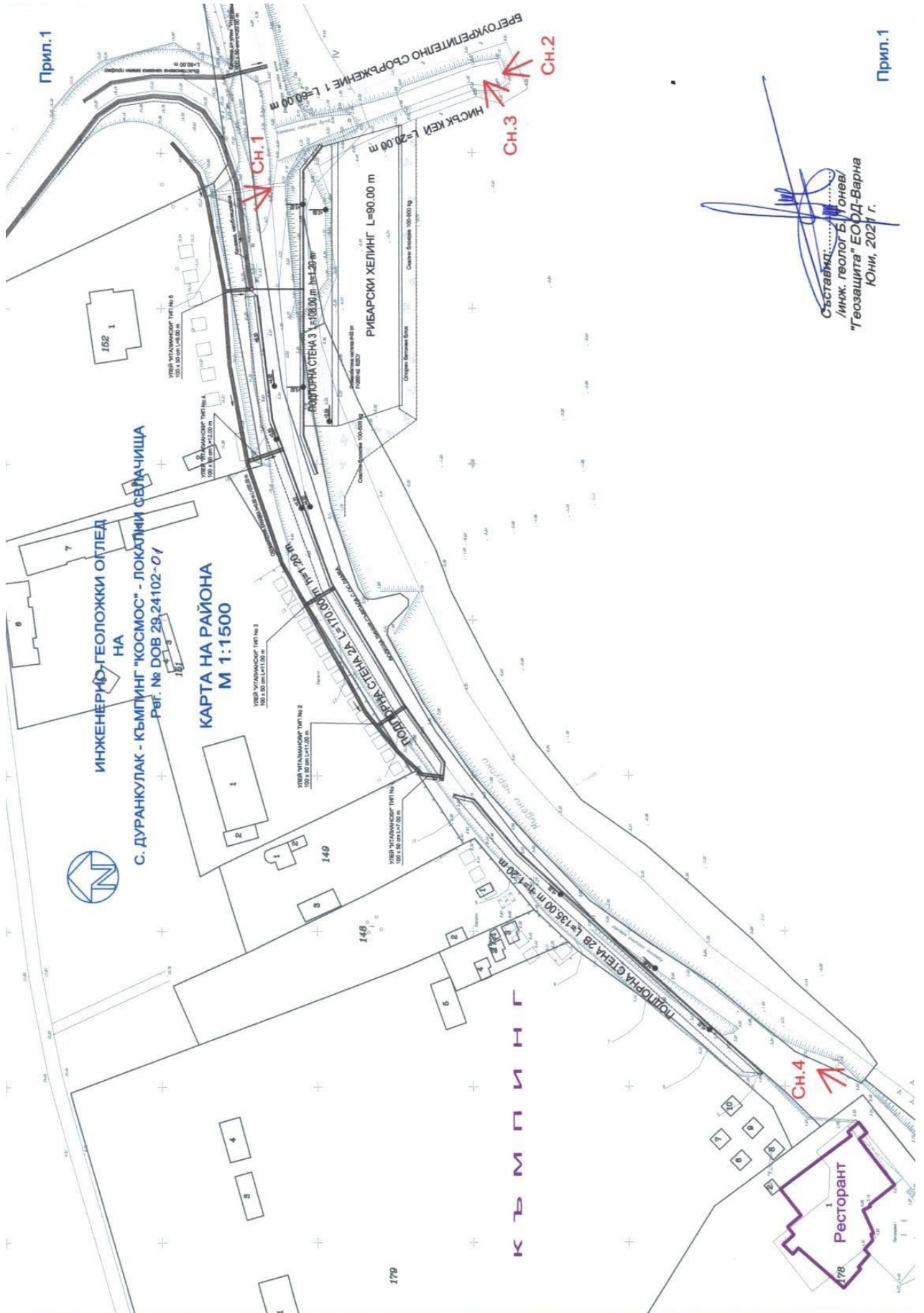
- 1.** Изградените брегоукрепителни съоръжения са без нарушения и деформации.
- 2.** Абразията е прекратена, а откосите са стабилизирани.
- 3.** На север от буната образувалата се широка плажова ивица предпазва брега от абразия и разрушаване. Откосът е стръмен, обрасъл с растителност и само горната му 1/3 от височината е вертикална и там е подложен на изветрително-денудационни процеси.

сн.4

Въз основа на извършения оглед на 03.06.2021 г. и направените констатации, като **заключение** за състоянието на бреговия склон в района на к-г, „Космос“, с. Дуранкулак, могат да се направят следните по-важни *изводи*:

1. Изградените брегоукрепителни съоръжения изпълняват своите функции и са в добро експлоатационно състояние.
2. В разглеждания участък от брега няма предпоставки за развитието на неблагоприятни физико-геоложки явления и процеси.

3.8.2. Свлачища к-г „Добруджа“ - DOB 29.83017-01

В района на к-г „Добруджа“ е извършен инженерно-геоложки оглед на 03.06.2021 г. Брегът, предмет на огледа е с дължина около **720 м**, вписан в регистъра на свлачищата с Рег. № DOB 29.83017-01 – *приложение 1 и приложение 2*. Част от него на СИ е защитен от брегоукрепително съоръжение с дължина около 173 м, представляващо монолитна подпорна стена, дамба с настилка от бетон, парапет от монолитен стоманобетон /секции с дължина 7.20 м/ и защита от скални блокове с тегло 100-500 кг. На СИ от укрепването има стара бетонна подпорна стена с дължина около 30 м.

Пред защитата е образуван пясъчен плаж с ширина, която е променлива във времето и варира от 5-6 м до 10-30 м.

В зоната на съоръжението, в близост до ръба, теренът е с коти 6-9. На СИ и ЮЗ плавно запада до нивото на плажа. В зоната след съоръжението брегът е вертикален с височина около 5-6 м над пясъчната плажова ивица, а ръбът е на коти 6-9 до 3 на ЮЗ. Плажовата ивица в основата на вертикалния откос е на коти 1.70-2.90.

На запад районът е равнинен. Застроен е с масивни и полу-масивни сгради и бунгала в рамките на к-г „Добруджа“ и почивните станции.

Непосредствено на югоизток от брегоукрепителното съоръжение има изготвен работен проект за брегоукрепване /подпорна стена и крайбрежна алея-дамба/ с дължина 230 м.

В геолого-литоложко отношение бреговият склон е изграден от еолични образувания - жълт и кафяв глинест льос /eQp²⁻³/.

При огледа на 03.06.2021 г. са направени следните констатации:

1. Изграденото брегоукрепително съоръжение */приложение 1, сн.1/*, с изключение на двата му края е без нарушения и деформации. Следствие на интензивно изнасяне на подложката при бури, по една секция от бетонния парапет в северния и южния край са потънали и разместени. Потъването е 0.40 до 1.20 м - *сн.2 и 3*. Дамбата е подкопана и е унищожен технологичния път от южната страна - *сн.3*.

сн.1

сн.2

сн.3

2. На югоизток от изграденото съоръжение почти вертикалният откос от брега е подложен на абразионни процеси при силни вълнения с активно изнасяне на материали, подсилено и от изветрително-денудационните процеси – *приложение 2, сн.4 и 5*. Следствие на тези неблагоприятни физико-геоложки явления и процеси, брегът отстъпва бавно към сушата.

3. На север те са сравнително слаби и затихнали, откосът е полегат и затревен.

сн.4

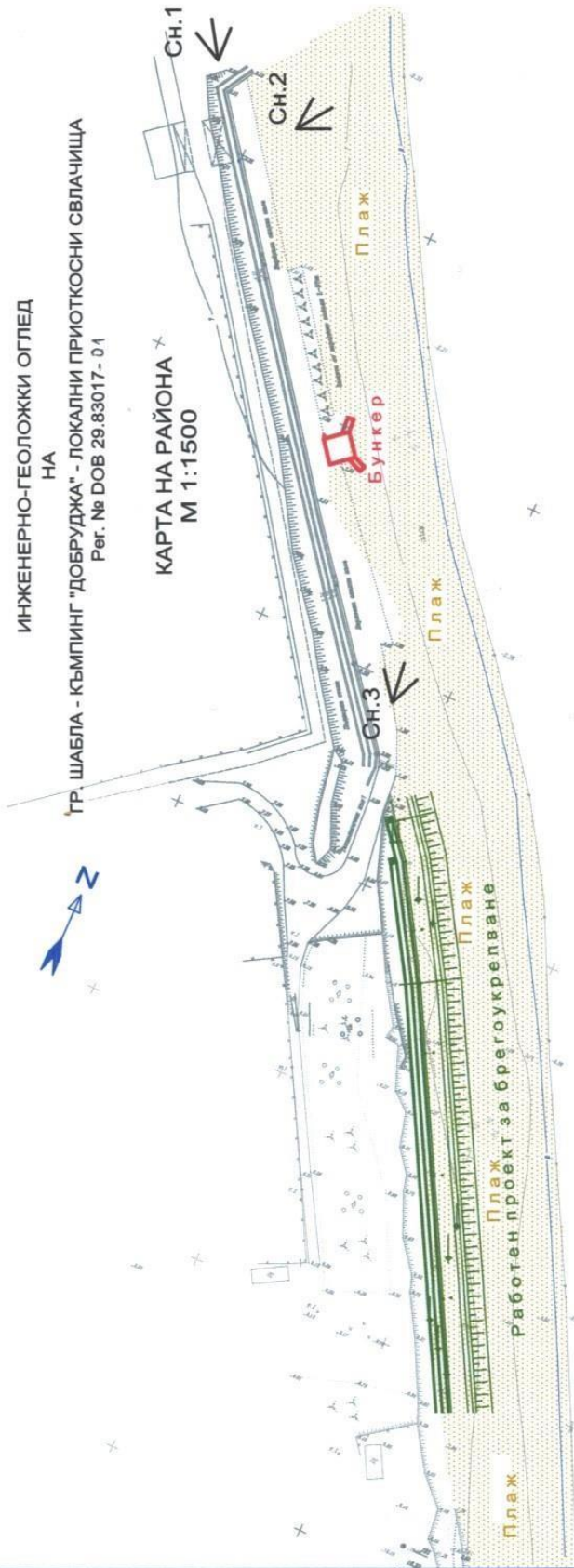

сн.5

Въз основа на извършеният оглед на 03.06.2021 г. и направените констатации, като заключение за състоянието на бреговият склон в района на к-г „Добруджа“, гр. Шабла могат да се направят следните по-важни **изводи и препоръки:**

1. Изграденото брегоукрепително съоръжение изпълнява своите функции и е в относително добро състояние с изключение на двата му края.
2. Наложителни са спешни аварийни мерки за възстановяване на защитата в двата му края. В противен случай с времето ще се компрометира част от защитата и съоръжението ще бъде сериозно нарушено.
3. На юг от него по откоса се развиват ерозионни и абразионни процеси, които са причина за бавното отстъпване на брега.
4. Необходимо е да се изпълни проекта за брегоукрепване и в този участък.

Прил. 1

Прил. 1

Съставил:
/Инж. геолог Ф. Тонев/
"Геозащита" ЕООД-Варна
Юни, 2024 г.

От община Шабла са планирани дейности по реконструкция на съществуващи брегозащитни съоръжения и са предприети дейности по реконструкция в процес на изпълнение:

1. За обект „Брегоукрепване в района на къмпинг „Добруджа“, община Шабла има инвестиционен проект в работна фаза с проектант „Геозащита“ ЕООД-Варна и възложител община Шабла. Проектът съдържа следните части:

- Част “Хидротехническа“, фаза РП - актуализация
- Част “Контролно измервателна система“ фаза РП - актуализация
- Част “Техническа спецификация на материалите“ фаза РП - актуализация
- Част “Статистически изчисления“ фаза РП – актуализация.

2. За обект “Брегоукрепване в района на с. Крапец, община Шабла“ има работен проект изготвен през 2019 г., разглеждащ решенията на всички избрани девет участъка и съдържащ следните проектни части:

- Част “Конструктивна и ХТС“
- Част “КИС“
- Част “Електрическа“
- Част “Геодезия“
- Част “Пътна“
- Част “Пожарна безопасност“
- Част “ПУСО“
- Част “ПБЗ“
- Част “КСС“

3.9. Необходимост от борба срещу ерозията и уплътняването

Чрез ерозията почвата се губи много по-бързо отколкото процесите на формиране на почва могат да я възстановят. Загубата на горния почвен слой води до намалено плодородие и по-ниски добиви. Отнасянето на почвата също така допринася за замърсяването и формирането на наноси във водните пътища.

Уплътняването на почвата намалява нейния капацитет да задържа вода и да доставя кислород до корените на растенията. Когато бъде намалена способността на определена почва да задържа вода, добивите намаляват, оттичането на вода се повишава и почвите стават по-податливи на ерозия.

Способността на почвата да устоява на ерозивните метеорологични условия (например вятър, дъжд, течаща вода) зависи основно от текстурата на почвата и от съдържанието на органични вещества, които оказват влияние върху способността на почвата да задържа вода и да генерира агрегати и кора. При възникване на ерозия, загубата на горния почвен слой води до намаляване на плодородието на почвата и замърсява водната екосистема. Загубата на плодородието на почвата и разрушаването на структурата в крайна сметка води до опустиняване.

Уплътняването на почвата може да предизвика или ускори други процеси на деградация на почвите като ерозия или свлачища. Уплътняването намалява степента на инфилтрация, което повишава оттичането в наклонени участъци. Освен това наличието на слой с ниска пропускливост прави горната част на почвата по-предразположена към насищане с вода, а оттам и по-тежка. Тази горна част е изложена на риск от свличане и може да предизвика свлачища. В равнините уплътняването може да доведе до подгизване, в резултат на което да бъдат разрушени агрегатите и да се предизвика формиране на кора.

3.10. Връзки с други процеси на деградация на почвите и екологични проблеми

Загубата на съдържащия се в почвата органичен въглерод може да ограничи нейните възможности да осигурява хранителни вещества за устойчиво растениевъдство. Това може да доведе до по-ниски добиви и да засегне сигурността на прехраната. По-малкото количество органичен въглерод също така означава по-малко храна за живите организми в почвата, а оттам и намаляване на биологичното разнообразие на почвите. Загубата на органични вещества в почвата намалява водопрпускливостта на почвата, което води до засилено оттичане и ерозия. Ерозията на свой ред намалява съдържанието на органични вещества като отнася плодородния горен почвен слой. При полусухи условия това може да доведе дори до опустиняване.

Предвижда се глобалното затопляне да ускорява гниенето на органичните вещества, при което ще се освобождава повече CO₂ и ще се засилва изменението на климата.

Изводи

- *Почвите на територията на общината са характеризират с добра запасеност с почвено органично вещества;*
- *На територията на общината не са налични почви, замърсени с тежки метали;*
- *На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата в следствие на употребата на пестициди;*
- *Няма информация за заблатени почви;*
- *Територията на общината е в списъка на застрашените от ерозия земи.*

- **Вкисляване на почвите не е констатирано;**
- **Наложителни са спешни аварийни мерки за възстановяване на защитните съоръжения за свлачищата.**

4. Влияние на селскостопански отрасли върху състоянието на почвите в община Шабла

Земеделieto е пряко свързано с използваните земеделски площи. То води до промени в ландшафтите, екосистемите и околната среда. Градските зони и свързаната инфраструктура са най-бързо растящите потребители на земя, главно за сметка на продуктивна селскостопанска земя. Селските ландшафти се променят поради по-интензивно селско стопанство, изоставяне на земята и използване на горите. Крайбрежните и планинските зони са подложени на сериозни пространствени реорганизации, за да могат да поемат интензивния туризъм.

Една от основните цели поставени в „Пътната карта за ефективното използване на ресурсите в Европа“ (СОМ (2011) 571) е значително намаляване темповете на усвояване на земята. Целта е до 2050 г. да се постигне състояние, при което не е налично нетно усвояване на земя.

Възможности за запазване на почвите се крият и в растящата роля на биологичното земеделие.

За територията на община Шабла селскостопанският отрасъл не оказва влияния върху състоянието на почвите в общината. Като антропогенен фактор върху замърсяването на почвата в областта може да се разглежда нередовна оран, лоша селекция на селскостопански култури и насаждения, принудително отглеждане на култури, които се отглеждат на наклонен терен, обезлесяване и други фактори, които водят до ерозивни процеси. В резултат на изброените по-горе антропогенни дейности съществува опасност от унищожаване на големи площи от най-плодородната земя, в т.ч. намаляване на производственият и капацитет.

Биологично животновъдство

Секторът на биологичното животновъдство в общината продължава да е по-слабо развит от биологичното растениевъдство, макар през последните години да се наблюдава положителна тенденция при броя на селскостопанските животни в система на контрол. По биологичен начин в общината се отглеждат основно говеда, овце, кози и пчелни семейства.

Горско стопанство

Горските територии на община Шабла се стопанисват от Държавно ловно стопанство (ДЛС) – Балчик към ДП „Североизточно държавно предприятие“ на Министерство на

земеделието и храните. Площта на горските територии в общината е 1 322 ха, или около 4% от общата територия на общината. Общата лесистост на община Шабла е 3,28 %, което е под минималния процент за страната.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората. Горските територии изпълняват функции по отношение на: поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; производство на дървесни и недървесни горски продукти; защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи; защита на природното и културното наследство; регулиране на климата.

Необходимо е да се предвиди разработването на програми за залесяване и увеличаване площта на горските територии, с оглед развитието на туризма и с рекреационна цел. Нужно е балансирано използване на горите по начин, който няма да бъде за сметка на устойчивото развитие на туризма. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми. Предвид факта, че развитието на общинската икономика до голяма степен зависи от използването на горите, то от важно значение е запазването на ресурсите от горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции.

Насърчаването на синергично единодействие между адаптация и смекчаване в селското стопанство ще гарантира по-висока ефективност и ефикасност на политиките. За тази цел е необходимо да се създаде последователност за системно проучване на синергията между мерките за адаптиране и смекчаване в селското стопанство. Някои възможности за адаптиране към изменението на климата имат положително въздействие върху смекчаването. Примери за мерки, които могат да допринесат както за приспособяване, така и за смекчаване на последиците включват: а) мерки, които намаляват ерозията на почвите и подобряват състоянието на почвите; б) мерки за опазване на влажността на почвите; в) подобряване и оптимизиране на сеитбооборота чрез подбор на видове и сортове култури.

5. Земеделски практики на обработка на почвите, традиционни земеделски култури, начин на трайно ползване на земите

Съгласно нормативните уредби на Република България основното предназначение на териториите на една община, определени с общите устройствени планове са: урбанизирани територии /населени места и селищни образувания/, земеделски територии, горски територии,

защитени територии и нарушени територии за възстановяване.

Основната цел на класическото селскостопанско производство е да увеличи максимално добива на единица земеделска площ. За да постигне тази цел, класическото селско стопанство изразходва огромни количества невъзобновяеми природни ресурси и енергия в своя производствен процес, както и различни видове агрохимикали - пестициди, минерални торове и др. Пестицидите са химически съединения или смеси, които се използват за елиминиране, контрол и унищожаване на растителните и други видове вредители. За разлика от повечето замърсители, които се въвеждат в околната среда без конкретна цел, пестицидите се въвеждат с намерението да помогнат на хората в „борбата“ с вредните микроорганизми и многобройни вредители с цел увеличаване на добивите.

Внесените в почвата пестициди могат, в зависимост от дозата и вида на използвания препарат, да променят състава на почвената микрофлора. Почвените фунгициди и фумиганти обикновено имат отрицателен ефект върху почвената микрофлора. Общ показател за ефекта на пестицидите върху микрофлората е биологичната активност на почвата или интензивността на дишане на почвата (сорбция на O₂/кислород, отделяне на CO₂/въглероден диоксид). Хербицидите се разлагат сравнително бързо в почвата и прилагането им в препоръчителни дози не влияе неблагоприятно върху микрофлората на почвата. При въвеждането им в почвата в увеличени дози, се появява временно прегрупиране на състава на микрофлората. Характерът и степента на действие се обуславят от свойствата на препарата, съдържанието му в почвата, почвата и климатичните условия.

Характеристиките на почвите и климата създават добри условия за добив на големи количества от пшеница, царевица и слънчоглед, които са преобладаващо добиваните култури на територията на общината. По-слабо се оползотворяват добивите от други култури в т.ч. и аквакултурите. Наблюдава се относително постоянна тенденция на отглеждане на различните култури, както като количество, така и като вид.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Шабла се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

6. Политики по опазване на земите и почвите и ролята за предотвратяване и смекчаване процесите на деградация на почвите на община Шабла.

Таблица 2. Политики за ограничаване на почвената ерозия :

Предизвикателства	Препоръки
<p>Бизнес структурите у нас не се ангажират достатъчно в разработването на нормативната и законодателната база, имаща отношение към опазване на почвите. Усвояването на агроекологичните мерки е свързано с подобряване на информираността, обучението и консултациите на земеделските производители по отношение на изискванията за устойчиво управление на природните ресурси.</p> <p>Целесъобразно е финансирането на пилотни и демонстрационни проекти, свързани с прилагането на земеделски дейности, целящи опазването на почвите.</p>	<p>С цел повишаване на административния капацитет е необходимо провеждането на информационни кампании, насочени към финансиране на мерки по опазване и възстановяване на почвите на национално и общинско ниво с цел ангажиране на населението за постигане на по-ефективни резултати</p>
<p>Ограничаване на почвената ерозия</p> <p>Ерозията на почвите от водата е естествен процес, но той може да бъде утежнен от изменението на климата и някои човешки дейности, като например неподходящи земеделски практики, обезлесяване, горски пожари или строителни работи. Високите нива на ерозия на почвата водят до намаляване на производителността в селското стопанство и оказват отрицателно и трансгранично въздействие върху биологичното разнообразие, екосистемните услуги и реките и езерата (поради увеличените обеми на седиментите и преноса на замърсители).</p>	<p>Необходимо е да се провежда последователна политика за ограничаване на процеса в няколко направления:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ежегоден мониторинг, провеждан от Изпълнителната агенция по околна среда за територията на цялата страна, данните от който да се използват за планиране; ползването на земите по начин, ограничаващ процесите на ерозия; • информиране и подпомагане на земеделските производители при планиране на ползването в дадено стопанство от регионалните структури на МЗХ /Национална служба по съвети в земеделието (НССЗ). • спазване на добрите земеделски и екологични практики. Добрите земеделски и екологични условия (ДЗЕУ) да се въвеждат с помощта на специално разработени за условията на нашата страна Национални стандарти и са свързани с опазване на почвата от ерозия, запазване на структурата и органичните вещества в нея. Друга група стандарти са свързани с минимално ниво на поддръжка на местообитанията, за да се избегне

	<p>тяхното влошаване;</p> <ul style="list-style-type: none"> • подкрепа на земеделските производители чрез компенсаторни плащания за дейности, ограничаващи процеса на ерозия. Всички земеделски стопани, собственици и/или ползватели на земеделски земи, които ще получават подпомагане по различните схеми на Общата селскостопанска политика, допълнителните национални плащания и мерките от Програмата за развитие на селските райони са задължени да изпълняват Националните стандарти.
<p>Мерки срещу засушаване на почвата</p>	<p>Продължава да бъде актуален въпроса за необходимостта от спешна промяна в Закона за земеделските земи, в който да се включи дейност по мониторинг на водните запаси в почвата. Това ще реши във висока степен въпросите, свързани с устойчивото управление на поливното земеделие, адаптацията към промените на климата и получаването на добиви от земеделска продукция съизмерими с по-напредналите в това отношение страни. Предвид тенденциите в климатичните промени, препоръчително е да се предприемат действия в посока на възстановяване на поливните площи с цел повишаване и трайно поддържане на интензивно земеделие в страната. Препоръките за реструктуриране на земеделието и специализация на отделните региони за отглеждане на определени култури при оптимални условия, свързани с техните изисквания и в съответствие с наличните агроклиматични ресурси и при най-малки допълнителни инвестиции продължават да са актуални.</p>

Връзка на процесите на деградация на почвите, щадящите почвата земеделски практики и политическите, касаещи почвите.

Едно от решенията за намаляване на замърсяването на околната среда (почва, вода, въздух) и като част от тази дейност в земеделското производство се крие в прилагането на добри земеделски практики (ДЗП). Добрата земеделска практика се основава на контрола на критичните точки и качеството на продуктите, дадени съгласно регламентите на Световната здравна организация. Предимствата на добрата земеделска практика са:

- за малки, средни и големи производители: добавената стойност на всички продукти и по-лесен достъп до пазари,

- за потребителите: по - качествена и по-здравословна храна, за всички останали по-добра околна среда.

Концепцията за добра селскостопанска практика включва прилагането на знания за използването на природни ресурси на устойчиви принципи за производство на безопасни, здравословно безопасни храни и други земеделски продукти, по хуманен начин и с осигуряване на икономическа жизнеспособност и социална стабилност. Принципите на добрата земеделска практика определят параметрите и стойностите, които трябва да се спазват в рамките на производствената система и периодично да се контролират от надзорните институции. Добрата земеделска практика определя начина на работа и производство за всяка производствена система, винаги спазвайки спецификата на дадена агроecosистема.

Принципите на добрата земеделска практика определят параметрите и стойностите, които трябва да се спазват в рамките на производствената система и периодично да се контролират от надзорните институции. Добрата земеделска практика определя начина на работа и производство за всяка производствена система, винаги спазвайки спецификата на дадена агроecosистема. Една от най-важните области на Добрата земеделска практика е почвата. Това е така, защото физико-химичните свойства и биологичната активност на почвата са ключови за поддържането на селскостопанската производителност. Управлението на почвата позволява минимизиране на загубите на качеството на почвата, а след това загубите от ерозия, оттичане и отводняване на повърхностни и подземни води. Физическата и химическата структура и биологичната активност на почвата определят нейното плодородие и са важни за поддържане на почвената производителност. Поддържането и повишаването на почвеното плодородие, наред с други неща, се постига чрез минимизиране на загубата на почвени частици и хранителни вещества чрез ерозия, оттичане и тяхното проникване в подземни води. Такива загуби, представляват неефективно и неустойчиво управление на почвата като природен ресурс.

Устойчивото земеделско производство има тенденция да повишава биологичната активност на почвата и да защитава заобикалящата флора и фауна. Добрата земеделска практика по отношение на управлението на почвата предполага:

- Управление на производството в почвения потенциал, като същевременно се записват приносите и резултатите от всяка организационна единица;
- Поддържане и подобряване на органичната материя в почвата, като се използва подходящо сеитбообращение и рационално използване на механичното обработване;
- Поддържане на растителна покривка за намаляване на вредните ефекти от ерозията;
- Прилагане на агрохимикали на органични и неорганични торове в адекватни количества, срокове на годност и методи, които отговарят на агротехническите изисквания,

гарантиращи здравето на хората и здравословната среда.

Един от водещите принципи на Добрата земеделска практика, е земеделското производство, да спазва правилния подбор на култивираните видове и сортове с подходяща ротация на културите, в съответствие с екологичните условия и изискванията на пазара, но със запазване плодородието на почвата и прилагането на всички превантивни и предпазни мерки. Също така, един от основните принципи на добрите земеделски практики е защитата на културите. Поддържането на добро здраве на реколтата изисква дългосрочна стратегия за управление на риска, като се използват всички мерки за биологична безопасност (видове устойчиви на вредители и болести, сеитбообращение, естествени коридори за добри насекоми и минимална употреба на пестициди и други химикали) е основата за опазване на околната среда.

В таблицата по- долу са описани условия за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние:

Табл. 3.

НАЦИОНАЛНИ СТАНДАРТИ	МЕРКИ, ПРЕПОРЪКИ
1. За опазване на почвата от ерозия	
<p>1.1. В земеделското стопанство с уникален идентификационен номер и обработваеми площи с размери над минималния според схемата за подпомагане (1ха за Схемата за единно плащане на площ/СЕПП; 0,5ха за други) е задължително в общата сеитбооборотна площ да се включат минимум 40% култури със слята повърхност с изключение на площи за производство на тютюн.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Противоерозионните сеитбообръщения; • Уплътнени с предкултури сеитбообръщения; • Подходящи обработки; <p><i>При трайните насаждения</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Затревяването на междуредията на овощните градини; • Мулчиране и зелено торене на овощните градини.
<p>1.2. За отглеждане на земеделски култури се забранява използването на крайречни площи на разстояние по-малко от 5m от реката.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поддържането и възстановяването на крайречните местообитания <p>В отговор на климатичните промени:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Промяна на цялостните технологии в земеделието (дати на сеитба, продължителност на вегетация, норми на торене, потребности и режими на напояване и т.н.)

<p>1.3. Задължително е запазването и поддържането на съществуващите трайни тераси в блока на земеделското стопанство и/или земеделски парцел и сключването на споразумения между земеползвателите на даден физически блок.</p>	<p>При проверка от Техническия инспекторат на Държавен фонд земеделие – Разплащателна агенция за всички блокове със съществуващи трайни тераси ще се изисква представяне на сключеното споразумение, което трябва да обхваща най-малко посочения период.</p>
<p>2. За запазване на органичното вещество</p>	
<p>2.1. На един земеделски парцел се забранява монокултурно отглеждане за повече от две поредни години на лен, слънчоглед, захарно цвекло, грах.</p>	<p>Сеитбообращение</p>
<p>2.2. Задължително е стърнищата от полски култури да се заорават в почвата за създаване на благоприятни условия за трансформиране в органично вещество и се забранява тяхното изгаряне.</p>	<p>Обработка на почвата; Използване на следжътвените остатъци за торене; Нарязване и разхвърляне на сламата по площта, с последващо заораване.</p>
<p>3. Запазване структурата на почвата</p>	
<p>3.1. Забранява се използване на земеделска техника в парцели с преовлажнена почва.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Правилна обработка на почвата; • Естествено възстановяване; • Внасяне на органични вещества в почвата; • Сеитбообращение - включването в сеитбооборота на люцерна, детелина и фуражни треви подобрява почвената структура; • Промяна дълбочината на оранта; • Подбиране на методи за обработка с ограничаване или пълно премахване на оранта (минимални или нулеви обработки на почвата); • Използване на специални земеделски машини: продълбочители (дълбоко) разрохвачи, параплугове; • Правилна организация на движението на техниката в полето.
<p>4. Осигуряване на минимално ниво на поддръжка на естествените местообитания</p>	
<p>4.1: Земеделски стопани, ползващи постоянно затревени площи (пасища и ливади), са длъжни да поддържат минимална гъстота от 0,15 животински единици на хектар (ЖЕ/ха) или да извършват минимум 1 коситба за</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Рационално и щадящо използване на ливадите и пасищата; • Височината на растенията при паша да е съобразена с типа на пасищата, вида на животните, почвено – климатичните

<p>съответната година - до 15 юли за равнинните райони и до 15 август за планинските райони включени в обхвата на необлагодетелстваните планински райони.</p>	<p>условия и сезона;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дадена площ да се изпасва за не повече от: 46 дни от говеда и 6-8 дни от овце; • Да се осигурява необходимото време за покой и израстване на тревите, който е различен за различните сезони и зависи от типа на тревостоите и почвено – климатичните условия; • Броят на животните на единица площ да е съобразен с продуктивните възможности на пасищата и с вида на животните; • През пролетта пашата да започва, когато пасищата са добре просъхнали; • През есента да се прекратява около месец преди настъпване на трайните застудявания, за да израснат тревите и се подготвят за успешно презимуване; • Грижите за пасищата да не са епизодични.
<p>4.2. Задължително е постоянните пасища и ливади да се почистват от нежелана храстовидна растителност. Да се провежда борба с агресивни и устойчиви растителни видове - орлова папрат (<i>Pteridium aquilinum</i>), чемерика (<i>Veratrum spp.</i>), айлант (<i>Ailanthus altissima</i>), аморфа (<i>Amorpha fruticosa</i>) и къпина (<i>Rubus fruticosus</i>). За земеделски земи (затревени площи) с висока природна стойност, земите попадащи в националната екологична мрежа Натура 2000 и защитените територии, в зависимост от завареното положение на ливадата илипасището се разрешава да се оставят мозаечно разположени единични или групи дървета храсти и/или синори, до 25 % от общата затревена площ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Борба с плевелите и вредната растителност; • Поддържане на полуестествените тревни площи чрез традиционните земеделски практики (паша и/или косене); • Повърхностно подобряване на терена; • Подобряване на естествените ливади и пасища чрез оптимизиране на минералното торене; • Органично торене на естествените ливади и пасища; • Подсяване на деградирани ливади и пасища.
<p>4.3. Задължително е да се запазват съществуващите полски граници (синори) в блока на земеделското стопанство и/или земеделския парцел.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Опазване местообитанията на животинските и растителни видове • Съхраняване на традиционния облик на селските райони
<p>4.4. Задължително е опазването на земеделски площи в близост до гори от навлизането на дървесна и храстовидна растителност в тях.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Контролиране на разпространението на храсти и дървета; • Косене на ливадите, за да се избегне появата на по- агресивни тревни видове, храсти и дървета.

5. За опазване и управление на използването на водите

5.1. При използване на вода за напояване, земеделският стопанин трябва да притежава съответния документ за право на ползване (разрешително, договор и др.).

- Разрешителните режими за водоземане и ползване на водни обекти нормативно са регламентирани в Закона за водите, чл. 52.

За територията на община Шабла, съгласно чл. 13, т. 10 от Закона за почвите, оторизираната организация - РИОСВ Варна, осъществява контрол върху производствените дейности, водещи до засоляване, вкисляване и замърсяване на почвите от производствени дейности. Съгласно чл. 5, ал. 4 от Закона за почвите, Директорите на РИОСВ:

1. провеждат мониторинг на почвите на регионално ниво с обхват и съдържание, утвърдени със заповед на министъра на околната среда и водите;
2. осъществяват контрола, съгласно Закона за почвите, Закона за опазване на околната среда и Закона за управление на отпадъците на територията на РИОСВ;
3. осъществяват контрол за провеждане на собствен мониторинг по чл. 29, ал. 1 от ЗП;
4. осъществяват превантивен и текущ контрол;
5. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистъра на площите с увредени почви и участват в тяхната инвентаризация;
 6. подпомагат процеса на разработване и отчитане изпълнението на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
 7. осигуряват участието на представителите на РИОСВ във:
 - а) комисиите за промяна предназначението на земята съгласно чл. 17, ал. 4 от Закона за опазване на земеделските земи;
 - б) комисиите за рекултивация на нарушени терени съгласно чл. 19, ал. 3 и 4 от Правилника за прилагане на Закона за опазване на земеделските
 - в) общинските и областните експертни съвети по устройство на територията и във връзка с чл. 13, т. 1 и 2 от ЗП;
 - г) (изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) техническите съвети при регионалните дирекции по горите за приемане на решения относно опазване на земеделските земи.

Политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се осъществява на регионално ниво от областните управители, а на местно ниво - от кметовете на общини. Кметовете на общини:

1. разработват и изпълняват програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината
2. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистъра по чл.

21 от Закона за почвите;

3. осъществяват контрола по чл. 31, ал. 1, т. 6. (изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците)

Понастоящем за територията на община Шабла се прилагат някои от следните мерки за защита от ерозия и опазване на земите от замърсяване, които обхващат следните дейности:

- на територията на ДГС се извършват залесителни мероприятия с цел бързото възстановяване на ландшафта и овладяване на ерозионните процеси.
- почистване на локални (незаконни) сметища (струпване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около населените места.
- Рекултивация на нарушени терени и стари общински депа;
- Навлизане на биоземеделие.

7. Анализ на въздействието на стопанските отрасли и транспортната инфраструктура върху почвите.

Тенденциите към цифровизация, декарбонизация и кръгова икономика през последните 10 години променят начина, по който се структурира икономиката на световно и национално ниво. Технологичното развитие и променящият се глобален контекст създават нови видове продукти и услуги, както и нови бизнес модели за предоставянето им. Промените, които настъпват в промишлеността, я определят като катализатор на прогреса и движеща сила за нашето бъдеще. Приоритетите на ЕС за развитието на енергетиката за периода до 2030 г. са: 40% намаляване на емисиите на парникови газове, най-малко 32% пазарен дял на енергията, генерирана от възобновяеми източници в енергийното потребление и подобряване на енергийната ефективност на равнището на Съюза с поне 32,5%.

Добиването на нефт и газ, чийто залежи са разкрити преди 70 години край с.Тюленово продължава и днес. Въпреки непрекъснато намаляващите добиви от наличните сондажи предприятието има значение за икономическото и социално развитие на общината. За добива на нефт и газ е предоставена 35-годишна концесия. На територията на общината няма големи промишлени предприятия, които да замърсяват сериозно въздуха, водите и почвите. Промислеността е слабо развит отрасъл, нетипичен за района на община Шабла. Развива се предимно „Преработваща промишленост“. В структурата на местната икономика, предприятията в този сектор заемат едва 3 % относителен дял. Във връзка с увеличаване на обема на енергийните ресурси, през последните 10 години масово се отглеждат енергийни култури (рапица), които заемат обширни територии с богати почви, най-често черноземи. При неспазване на сеитбообръщенията тези почви е

възможно да губят плодородието си. В общината има тенденция към ограничаване на видовото разнообразие на отглежданите полски култури (зърнено-житни, технически и фуражни), което може да е обусловено от структурата на животновъдството в общината, а също така и от пазарни съображения на земеделските производители.

Основни отрасли от преработващата промишленост в община Шабла са „Производство на електро-оптично и друго оборудване“, „Металургия и производство на метални изделия, без машини“, „Производство на текстил и облекло“. Най-голямо промишлено Специализиран промишлен отрасъл е електротехническа и електронна дейност, но през последните години производството е в упадък. Основният икономически субект в този сектор е „Елпром ЕМЗ“ ООД. Дружеството произвежда токови измервателни и напреженови трансформатори. Реализацията им е предимно на вътрешния пазар.

Отделяните емисии на вредни вещества от транспортни средства и транспортното обслужване на територията на общината са минимални и не застрашават околната среда.

В съответствие с националната политика по отношение на опазването на околната среда основната цел на досега изпълняваната програма е била да бъдат съхранени природните богатства на община Шабла и да бъде осигурена здравословна жизнена среда на жителите ѝ. Приоритетните области са били основно опазването на въздуха, водите и почвите и са включвали мерки, свързани с: подобряване качеството на атмосферния въздух и подобряване на системата за управление на отпадъците. Услугите по управление на отпадъците се извършват по начин, предотвратяващ замърсяване на водоизточници за питейно водоснабдяване и водопой на животни. Целта е също да не се допуска риск от замърсяване на водни обекти, почви и чувствителни екосистеми.

Устойчивостта на почвите срещу химическо замърсяване зависи от механичния и минералогичния им състав, съдържанието на органично вещество, вкл. количеството и фракционния състав на хумуса, съдържанието на общи карбонати, рН, сорбционния капацитет, общата концентрация и вида на водоразтворими вещества и др. Може да се каже, че почвите, разпространени на територията на община Шабла, се характеризират с добра буферност срещу химическо замърсяване, тъй като имат високо съдържание на карбонати и обменни бази, обезпечени са с органично вещество. Освен това на територията на общината липсват източници за замърсяване на атмосферния въздух, чрез който да настъпи замърсяване и на почвите.

Автомобилният транспорт замърсява околната среда с тежки метали - мед, цинк, кадмий, никел, кобалт, манган и др. Те попадат в растителността и почвите около пътищата, а оттам в животните и човека. Широчината на прилежащата ивица около автомобилните пътища, която се замърсява с тежки метали, зависи от силата и посоката на преобладаващите ветрове. Замърсяването на въздуха и последващото замърсяване на води и почви е най-сериозният екологичен проблем, който се поражда от транспорта, особено в големите градове. За територията на Шабла община е

характерно това, че населените места в общината не са силно урбанизирани. Замърсяване на почвите от жп транспорта е резултат от разливи или емисии от трафика.

8. Анализ на институционалния капацитет в сферата на опазване и устойчиво ползване на почвите

Административните структури, имащи отношение към опазването и управлението на почвените ресурси в страната, са: МОСВ, МЗХГ, МРРБ, ИАОС, ИАГ, съответните им регионални поделения и областни управители и кметове. Налице е добре изградена координация между отделните звена, отговарящи за управлението на почвените ресурси в страната.

Бизнес структурите у нас не се ангажират достатъчно в разработването на нормативната и законодателната база, имаща отношение към опазване на почвите.

Усвояването на агроекологичните мерки е свързано с подобряване на информираността, обучението и консултациите на земеделските производители по отношение на изискванията за устойчиво управление на природните ресурси.

Целесъобразно е финансирането на пилотни и демонстрационни проекти, свързани с прилагането на земеделски дейности, целящи опазването на почвите.

За първи път програма за управление на земите е разработена 2006 г. в съответствие с Конвенцията на ООН за борба с опустиняването - Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р България 2007-2013 г. (НПД). Документът се явява основен инструмент, чрез който принципите и целите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за борба с опустиняването (КБОООН) и устойчивото управление на земите (УУЗ) се трансформират към конкретни дейности и чрез който трябва да се обезпечи ефективно участие на местно, регионално и национално ниво и да се предопредели широка ангажираност - на правителството, на местните общности и организации (браншови, неправителствени), научната общност и на отделните земеползватели и заинтересовани страни. В съответствие с променените условия, Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите на община Шабла 2024 – 2028 г. е изготвена като хармонично допълнение и същевременно с надграждаща функция в определени аспекти към: Националната стратегия за развитие на водния сектор в Република България, Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013-2020 г., Стратегическия план за биологично разнообразие и Националната стратегия за регионално развитие. Тези документи са основа за формулиране на основните цели и мерките им за постигане в настоящата Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите и в отговор на чл. 5, ал. 1 от Закона за почвите. Устойчивото управление на почвите е подход, който все още не е възприет от общините в България и не е интегриран в основните програмни документи. Независимо от това някои от тях

вече имат разработени планове за действие за опазване и устойчиво ползване на почвите.

С цел повишаване на административния капацитет е необходимо провеждането на информационни кампании, насочени към финансиране на мерки по опазване и възстановяване на почвите на национално и общинско ниво с цел ангажиране на населението за постигане на по-ефективни резултати.

IV. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО

Почвата, като компонент на околната среда, е неразривно свързана с опазване на водите, чистотата на въздуха, управлението на отпадъците. Опазването на почвите е неразделна част от цялостната политика за опазване на околната среда в страната. В тази връзка при разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) са взети предвид следните нормативни документи:

- 1.) **Закон за почвите** - рамков закон за опазването на почвите и техните функции, тяхното устойчиво ползване и възстановяване като компонент на ОС, позовавайки се на следните принципи: екосистемен и интегриран подход; устойчиво ползване на почвите; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите; замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им. Рамковият закон за почвите определя компетентните органи и дефинира техните компетенции при осъществяването на държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на национално, регионално и местно ниво.
- 2.) **Закон за опазване на околната среда (ЗООС)** - регламентира държавната политика по опазване на околната среда и интегрирането ѝ в секторните политики. ЗООС е рамков закон, който регламентира основните положения и принципи на управлението на обществените отношения, свързани с опазването на околната среда. В Раздел III-ти Опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Глава трета (Опазване и ползване на компонентите на околната среда и управление на отпадъците) са включени всички теми, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата, които гарантират ефективна защита на човешкото здраве и на функциите на почвата, като се отчита, че почвата е ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс.
- 3.) **Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва,**

необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия - в нея се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучване на площи със замърсена почва (Закон за почвите, съгласно чл. 20, ал. 2 във връзка с чл. 12, т. 6 - замърсяване на почвата). Инвентаризацията и проучванията на площи се извършват с цел да се определят площите със съмнение за замърсяване на почвите и площите с доказано замърсени почви, които да бъдат подложени на мерки за въздействие. В зависимост от проучванията се регламентират мерки за: възстановяване, ограничителни, защитни, както и мерки за обезопасяване. Със съмнение за замърсяване в страната са определени около 1438 места.

4.) **Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви.** - С наредбата се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучвания на площи с почви, увредени от ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване и намаляване на почвеното органично вещество; необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на извършените възстановителни мероприятия за земеделски и горски земи. Инвентаризацията и проучванията се извършват с цел да се установят площите с потенциални и действителни рискове за увреждане на почвите и нарушаване на техните функции в резултат на деградационните процеси.

5.) **Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите** - специализирана Наредба, въвеждаща система за оценка на замърсяването на почвата, базирана на равнището на концентрация на индивидуалните замърсители в почвата (неорганични и органични). Определят се три равнища на концентрация за всеки замърсител при 3 стойности на рН, изразени като числени стойности именно: предохранителни, максимално допустими и интервенционни стойности.

6.) **Наредба № 4 за мониторинг на почвите**, с която се урежда редът за провеждане на мониторинг на почвите, чрез създаване на Национална система за мониторинг на почвите (НСМП). Тя е част от Националната система за мониторинг на околната среда и включва събиране, оценка и обобщаване на информация за почвите, както и поддържането на информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение. Целта е оценка на актуалното състояние на почвите, своевременно идентифициране, анализ и прогнозиране развитието на деградационните процеси. НСМП предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение.

7.) **Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт**

На рекултивация подлежат всички обекти разписани в чл. 11, ал. 1 от Закона за опазване на земеделските земи: рудници, кариери и други земи с нарушен почвен профил; сгуроотвали, хвостохранилища, сметища и други депа за отпадъци; стари корита на реки; трасета на изоставени канали, пътища, железопътни линии и строителни площадки, след демонтаж на инженерните съоръжения, облицовки и горно строене. Рекултивацията на земите е двуетапен процес, който включва техническа и биологична рекултивация. С нея се възстановява годността на земята за земеделско или горскостопанско ползване. При невъзможност се създава друг вид ползване, като се оформя подходящ ландшафт.

8.) **Закон за опазване на земеделските земи** - с него се уреждат опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и се определят условията и редът за промяна на тяхното предназначение. Законът обръща внимание главно върху опазването на функциите на земеделските земи в селското стопанство. Глава трета „Възстановяване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи” представя и контролира нарушенията на тези земи от промишлено, урбанизационно и друго антропогенно естество. При изпълнения на проекти е приемливо, при определени обстоятелства, да се въведе изискване за оценка на риска от възникване на ерозионни процеси.

9.) **Закон за водите** – този закон урежда собствеността и управлението на водите на територията на Република България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водностопанските системи и съоръжения. Той е твърде широкообхватен и третира въпроса за собствеността на водите, концесиите, проблемите и програмите, свързани с питейното водоснабдяване, хидромелиоративните системи и водните обекти; обръща внимание на всички фактори, които могат да причинят риск от замърсяване на повърхностните и подземни води, риск от наводнения, ранни системи за предупреждение от бедствия и аварии. Това налага управление на водите на национално и басейново ниво.

10.) **Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници** - издава се на основание чл. 135, т. 5 от Закона за водите и отменя Наредба № 2 от 2000 г. за опазване на повърхностните и подземни водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн., ДВ, бр. 87 от 2000 г.). Със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-146/ 25.2.2015 г. за определяне на водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони.

11.) **Наредба № 18 от 27.05.2009 г. за качеството на водите за напояване на земеделските култури** - с наредбата се определят изискванията към качеството на водите за напояване, техния мониторинг и контрол за спазване на изискванията за качеството на водите. Наредбата е остаряла и не кореспондира нито с действащите административни структури в МЗХ, нито с

регламентирането на брутни поливни и напоителни норми. МЗХГ е стартирало поредица от действия, които ще доведат и до привеждане на наредбата в съответствие с основните нормативни актове в страната. Законодателството в областта на водите е изчерпателно и хармонизирано с останалото законодателство, свързано с почвите и не са необходими изменения и допълнения.

12.) Закон за управление на отпадъците (ЗУО) - урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Определя изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци, както и йерархията при управлението на отпадъците.

При разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) на община Шабла, освен законовите изисквания, са взети предвид и редица европейски и национални стратегически документи, в т.ч.:

- Тематична стратегия по опазване на почвата (Thematic Soil Strategy) (COM (2006)

- Предложение за Рамкова директива по почвите (Soil Framework Directive (COM(2006) 232).

- Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа.

- Методология за стратегическо планиране в Р. България, април 2010 г., Съвет за административна реформа.

- Национална програма за развитие: България 2030 г.;

- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.

- Трети Национален План за Действие по изменение на климата (2013 – 2020 г.);

- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.;

- Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

- Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016 – 2020 г. и Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) 2016 – 2020 г. и тяхната актуализация - Други;

На местно ниво, Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) на община Шабла има връзка със следните стратегически документи:

- Програма за опазване на околната среда на община Шабла с период 2021 – 2028

г.

- Общинска програма за управление на отпадъците на община Шабла с период – 2021 - 2028 г
- План за интегрирано развитие на община Шабла 2021 – 2027 г.
- Общ устройствен план на община Шабла;
- Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Шабла
- Наредба № 1 за осигуряване на обществения ред, осъществяване и поддържане чистотата в личните дворове и обществените места на територията на община Шабла
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шабла;

V. SWOT АНАЛИЗ

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз. Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Почистване и недопускане на регламентирано замърсяване с отпадъци на територията на общината.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> - На територията на община Шабла няма киселени, заблатени, засолени и замърсени с тежки метали почви - Високо естествено плодородие; - Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци; - Почвено-климатичните характеристики 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчно кадри и административен капацитет в областта на управление на почвите – както на национално, така и на регионални и местно ниво; - Прогнозира се увеличаване на загубите от ерозия в случай на пренебрегване на

<p>дават възможност за развитие на разнообразно и високопродуктивно земеделско производство;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобрена е отчетността за дейностите с отпадъци, водят се отчетни книги, идентификационни документи за предадените опсани отпадъци за последващо третиране или обезвреждане; - Висока степен на използваемост на земеделските земи; - Направена е инвентаризация на всички видове Б-Б кубове и складове за негодни за употреба ПРЗ; - Правят се ежегодни проверки от РИОСВ за замърсяване на почвената покривка, както регулярни така и по сигнал; - Почвите са в добро екологично състояние по отношение на замърсяването с устойчиви органични замърсители; 	<p>противоерозинните практики в земеделието;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тенденция към ограничаване на видовото разнообразие на отглежданите култури, продиктувано от разнообразни икономически, финансови и технически причини; - Риск от нитратно замърсяване на подпочвените води при небалансирано минерално торене, което налага въвеждане на специален мониторинг. Цялата територия на общината попада в нитратно уязвима зона; - Липса на съвременна напоителна инфраструктура на територията на общината; - Замърсяването с отпадъци и опожаряването на стърнища и суха тревна растителност е основна причина, водеща до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния ѝ баланс. - Наличие на ерозионни и свлачищни процеси.
<p>Възможности</p>	<p>Заплахи</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Съществуват възможности за специализирано земеделско производство, за ефективно използване на богатия почвен ресурс, за увеличаване на дела на трайните насаждения и лозята, за подобряване структурата на земеползване чрез земеустройствени и комасационни проекти в землищата на общината; - Почистване и недопускане на нерегламентирано замърсяване с отпадъци на територията на общината; - Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено 	<ul style="list-style-type: none"> - Непълно усвояване на финансовите инструменти на ЕС, насърчаващи земеделието, устойчивото ползване на земите и опазването на почвите; - Прилагането на интензивно земеделие и употребата на високи дози минерални торове представляват заплаха за замърсяване на почвите; - Монокултурното отглеждане на енергийни култури води до загуба на хранителни елементи и изтощаване на почвата; - Засилване на деградационните процеси на почвите;

<p>замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Благоприятни условия за развитие на биоземеделие; - Управление на финансови инструменти от ЕС, които насърчават земеделието и устойчивото ползване на земите; - Чрез Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за програмен период 2021-2027 г., се въвежда набор от субсидиращи и компенсаторни мерки, целящи опазване на почвите; - Финансовите инструменти на ЕС предоставят възможност за обучение на селскостопанските производители с цел увеличаване на познанията за почвообработката и подобряване на почвените характеристики посредством добри земеделски практики. 	<ul style="list-style-type: none"> - Липсват механизми за налагане прилагането на почвозащитни земеделски практики на частните земеделски производители и на арендаторите, обработващи частните земи, чийто дял е най-голям; - Съществуват трудности за възстановяване на поливното земеделие в общината: липсата на лесно достъпно финансиране на инвестиционни проекти за възстановяване на поливната инфраструктура в земеделските земи; липсата на собствени финансови средства на общината за такива инвестиции; - На общините е вменен контрол по опазване на почвите съгласно Закона за почвите, за който не са предвидени ресурси - финансови и човешки, в рамките на структурата на общинската администрация. - Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; - Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване;
---	---

VI. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите. Значителните увреждания на почвите се считат за необратими, или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване. Акцентът следва да се постави върху превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, затова подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за подобряване на знанието и повишаване на информираността, споделянето на добри практики между страните членки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

Във връзка с посочените предизвикателства и извършените по-горе анализи на състоянието на почвите настоящата Програма си поставя следните цели и приоритети:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: *„Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите на територията на община Шабла“.*

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

- Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната безопасност с цел устойчиво управление на почвите;
- Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ: Изпълнението на приоритетите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по-нататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Изпълнението на предвидените мерки, в съответствие с посочените по-горе приоритети, се очаква да минимизира риска за околната среда и човешкото здраве. В резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри практики между тях и представители на други страни-членки на ЕС, ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

СРЕДСТАВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ: За постигане на целите на програмата е разработен План за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране. Планът обобщава необходимите ресурси за реализацията на програмата и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на Плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл в Плана за действие не са включени в пълен обем финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи,

субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2028 г.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мярка/действие	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Отговорни институции	
				Водеща организация	Партньор
Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната безопасност с цел устойчиво управление на почвите					
1. Повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почви. Провеждане на обучение на експерти от общината за запознаване с устойчивото управление на земите.	Ежегодно след приемане на програмата	5	Държавен бюджет, Общински бюджет, Програма „Околна среда“ 2021 – 2028 г.	МОСВ, МЗХГ	Община, Научни организации НПО
2. Обмен на знания и добри практики по проблемите по опазване, устойчиво ползване и управление на почвите.	Ежегодно след приемане на програмата	5	МОСВ, Държавен бюджет, общински бюджет	МОСВ, МРРБ	Община
3. Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Община	Областни администрации

4. Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища и отпадъци по улици, паркове и зони за отдих	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Община, РСПБЗН	Областни управители, РИОСВ
5. Ефективен контрол на инвестиционни намерения в свлачищни райони – проучвателни и проектни работи (инженерно-геоложки, хидрогеоложки, геотехнически проучвания, инженерно-геоложки райониране, инвестиционно проектиране, оценка на въздействието върху околната среда, набавяне на разрешителни документи, изискващи се по националното законодателство и др.	Ежегодно след приемане на програмата	След провеждане на пазарни проучвания	-	Община, МРРБ	Община, МРРБ
Приоритет 2: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси					
6. Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, Донорски организации, Бизнес, ПРСР, Общински бюджет	МЗХГ, Община	Земеделски стопани, Бизнес
7. Дейности по укрепване на свлачищата.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	МРРБ, ОПОС, Донорски организации, Бизнес, Общински бюджет	Община, МРРБ	Община, Геозащита ЕООД Варна
8. Усвояване на ерозиранни земи за отглеждане на алтернативни култури – лекарствени, етеричномаслени, агролесовъдство.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Частни инвестиции, ПРСР, Общински бюджет	МЗХГ	Община

9. Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни залесявания върху нископродуктивни земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата.	Ежегодно след приемане на програмата	150	Бюджет на МЗХ и ИАГ; Общински бюджет	МЗХГ, Община	Областни администрации
10. Закриване и рекултивация на нерегламентиран и сметища и депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет	Община	РИОСВ
11. Разработване и изпълнение на пилотни и демонстрационни и проекти, с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на битовите отпадъци	До 2028 г.	Съгласно проект	ПОС 2021–2028, общински бюджет	Община	Оператори на площадки
Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване					
12. Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агролесовъдство)	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, Общински бюджет, ПРСР	МЗХГ, Община	-
13. Разработване на проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи.	До 2028 г.	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР* 2014-2020	МЗХГ, Община	БАН
14. Възстановяване, поддръжка и модернизация на напоителните системи	До 2028г.	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет, МОСВ	МЗХГ, Община	БАН

15. Прилагане на ефективни водоспестяващи и енергоспестяващи технологии и техники за напояване	До 2028г.	Съгласно проект	Държавен бюджет,общински бюджет, МОСВ	Община, МОСВ	-
16. Залесяване на горите, пострадали от природни бедствия	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет,общински бюджет, ПРСП 2014-2020	Община, МОСВ	-
17. Провеждане на информационни кампании,свързани с популяризиране навъпросите за опазване,устойчиво ползване и възстановяване функциите напочвите	Ежегодно	20	Държавен бюджет,общински бюджет, МОСВ	МЗХГ, Община	Собственици на земи
Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите					
18. Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	Ежегодно	-	Държавен бюджет, ПРСР	МЗХ, МРРБ, МОСВ, ИАГ	Общинска администрация, научни организации, НПО
19. Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	До 2-та година след приемане на програмата	-	Държавен бюджет, общински бюджет, ПРСР	МЗХГ, Община	Общественост

VIII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината. С оглед на действащата административна структура на Община Шабла, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Шабла, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда и устройственото планиране.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социалноикономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Шабла, правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата, които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите или общо за политиката по околна среда, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на другите конкретните политики.

По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, подходящо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на

изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални, държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

За периодичното отчитане изпълнението на програмата е предвидено да се изготвя Годишен отчет. Годишният отчет ще се изготвя от експертите от общинската администрация до края на месец март на следващата година на база на събраната и анализирана през годината информация и на база проследяване на индикаторите за нейното изпълнение. Изготвените отчети също така се внасят и за информация в РИОСВ. Отчетът е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, който дава ясна информация за постигнатия напредък по изпълнението ѝ. Поради тази причина при изготвянето му е необходимо да се представят графики, таблици и фигури, които да онагледяват по-ясно напредъка по изпълнението на заложените мерки. Годишният отчет за изпълнение на програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите съдържа информация относно: общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината; действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата; създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им; резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година; напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения. Годишният отчет може да се публикува на официалната страница на общината за информиране на обществеността и заинтересованите страни.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на Община Шабла. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и

възстановяване на почвите на територията на общината, са въввлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното ѝ изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

IX. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. Закон за опазване на околната среда
2. Закон за почвите
3. Закон за опазване на земеделски земи
4. Закон за защита на растенията
5. Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)
6. Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)
7. Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).
8. Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.)
9. Програма за опазване на околната среда на община Шабла с период 2021 – 2028 г.
10. ПИРО на община Шабла 2021 – 2027 г.
11. Общ устройствен план на община Шабла
12. Доклад за екологична оценка на Общ устройствен план на община Шабла